

EMO'dan...

Mahir Ulutaş
EMO 49. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı

Değerli Meslektaşlarım,

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) olarak, 26 Aralık 1954'ten bu yana sürdürdüğümüz onurlu yürüyüşümüzün 71. yılını kutlamanın gururunu yaşıyoruz. Bu yetmiş bir yıllık süreçte, sadece mesleki bir örgüt olarak değil, aynı zamanda bilimin, tekniğin ve halkın çıkarlarının savunucusu olarak Türkiye'nin toplumsal ve teknolojik tarihinde derin izler bıraktık.

Bugün, içinde bulunduğumuz tarihsel dönemin gerçek gücü, üretim hacminden ziyade yüksek teknoloji ürünler geliştirme ve bilimsel yetkinliğe sahip olma kapasitesi ile ölçülmektedir. Ancak bu sayıdaki yazılarımızda açıkça vurgulandığı üzere, teknoloji sahibi olmak sadece üretilen bir cihazı kullanmak değildir; bu, temel bilim altyapısından patent haklarına, standart belirleme gücünden küresel değer zincirlerinde üst konumlarda yer almaya kadar uzanan sürdürülebilir bir ekosistem meselesidir.

Türkiye, ne yazık ki sanayi devrimini ıskalamış ve bugüne kadar sanayileşmesini büyük oranda teknoloji transferi ile gerçekleştirmiş bir ülkedir. Otomotivden elektroniğe kadar güçlü görünen pek çok sektörümüzde, temel teknolojinin sahibi hâlâ küresel yabancı şirketlerdir. Bu yapı bizi bir "orta teknoloji üreticisi" konumuna hapsedmektedir.

Dergimizde geniş yer ayırdığımız çip üretimi tartışmaları, bu yapısal sorunun en somut örneğidir ve Ali Akurgal'ın titizlikle işlediği gibi sadece bir fabrika kurmakla değil; tasarımdan hammaddesine, liyakatli insan kaynağından devletin stratejik enerji sübvansiyonlarına kadar bütüncül bir ekosistemin inşasını zorunlu kılmaktadır. 11. Kalkınma Planı raporlarında da belirtildiği üzere, Türkiye'deki tesislerin neredeyse tamamı yalnızca savunma sanayiine odaklanmışken, daha geniş bir alanda varlık göstermek için "tasarım evlerini" ve KOBİ ölçekli uzmanlaşmayı teşvik etmek zorundayız.

Dünya ekonomisi 2008 ekonomik kriziyle beraber neoliberal birikim rejiminin tıkanması sonrasında, Güldem Atabay'ın işaret ettiği "London Consensus" çerçevesinde, devletin sadece düzenleyici değil, stratejik yönlendirici ve koordinatör olduğu yeni bir sürece evrilmektedir. Bu noktada Dr. Kamuran Kızlak'ın analiz ettiği Çin örneği, bize "acele etmeme

cesaretini" ve üniversite-sanayi-devlet arasındaki uzun vadeli, sabırlı eşgüdümün önemini hatırlatmaktadır. Türkiye'nin bu eşiği aşması; neoliberal politikaların yarattığı kurumsal aşınmayı giderecek güçlü bir kamu kapasitesi ve liyakat temelli bir yönetim anlayışıyla mümkündür.

Günümüzde yapay zekâ ve dijitalleşme süreci, insanlığın karşısına tarafsız bir ilerleme gibi sunulsa da aslında belirli sermaye gruplarının çıkarlarını koruyan birer disiplin aracı haline gelme riski taşımaktadır. Bizler, "teknolojik bir uyurgezerlik" içinde, bu araçların siyasi anlamını sorgulamadan hayatlarımıza dahil edemeyiz. EMO olarak, teknolojinin sermayenin elinde bir tahakküm aracı olmaktan çıkarılması ve özgür üreticilerin toplumsal denetimine sunulmasının ve "zorunluluk alanından özgürlük alanına" geçişin anahtarı olması gerektiğini yıllardır savunuyoruz. Tayfun İşbilen'in Davos 2026 analizlerinde de gördüğümüz gibi, yapay zekâ bir "tsunami" gibi yaklaşırken; bizler EEMKON 2026'da haykırdığımız gibi mühendisliği sadece denklemleri çözmek değil, o denklemlerin toplumun sırtına nasıl bineceğini hesaplamak (vicdan) olarak görüyoruz. Yapay zekâ ve otomasyonun yarattığı verimlilik artışı, işten çıkarmalara değil, "veri temettüsü" ve çalışma sürelerinin kısaltılması gibi toplumsal kazanımlara dönüşmelidir

Enerji alanında da benzer bir mücadele yürütüyoruz. İklim krizi kapımızdayken, fosil yakıtlara bağımlılığı azaltacak güneş enerjisi gibi yenilenebilir kaynakların yaygınlaşması, sermaye gruplarının kâr hırsına değil, kooperatifçi ve halkçı bir anlayışla yurttaşın erişimine açılmalıdır. Mevcut "Son Kaynak Tedarik Tarifesi" gibi düzenlemelerle hanelere örtülü zamlar yapılmasına ve enerjinin bir kamu hizmeti olmaktan çıkarılıp piyasa malına dönüştürülmesine karşı yargısal ve toplumsal mücadelemiz sürecektir.

Tüm bu hedeflerin önündeki en büyük engel ise nitelikli insan kaynağımızın uğradığı beyin göçü ve eğitim sistemindeki nitelik kaybıdır. Selçuk Esen'in vurguladığı gibi, mühendislik eğitimi piyasanın kısa vadeli kâr baskısından korunmalı ve özerk üniversite yapısına kavuşturulmalıdır. Bu noktada, kaybettiğimiz "Hocaların Hocası" Prof. Dr. Ahmet Dervişoğlu'nun liyakat, analitik düşünme ve insan sevgisi üzerine kurulu mirası, hepimiz için yol göstericidir. Üniversitelerimiz, piyasanın kısa vadeli kâr baskısından korunmalı; mühendislik eğitimi analitik düşünmeyi ve toplumsal faydayı önceleyen bir yapıya kavuşturulmalıdır.

EMO olarak 71 yıldır olduğu gibi bugün de; bilimi ve tekniği sermayenin tahakkümüne değil; halkın, doğanın ve barışın hizmetine sunmaya devam edeceğiz. Halk için sanayi, barış için teknoloji ve yaşam için üretim şiarıyla, mesleki dayanışmamızdan aldığımız güçle geleceği hep birlikte kuracağız.